

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра іноземних мов та методики їх викладання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Література німецькомовних країн

з галузі **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014 Середня освіта**
предметною спеціалізацією **014 Середня освіта (Німецька мова і література)**
за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Німецька мова і література)**

Кременець – 2020 рік

Чик О.І. Література німецькомовних країн: обоча програма навчальної дисципліни для студентів з галузі 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Німецька мова і література), за освітньо-професійною програмою бакалавра. Кременець, 2020 року. 12 с.

Розробник: Чик О.І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри іноземних мов та методики їх викладання
Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року.

Завідувач кафедри іноземних мов та методики їх викладання Воронцова Н.Г.

30.08.2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))	Курс:	
Змістових модулів – 6		3-й	3-й
Загальна кількість годин - 90	Освітній рівень перший (бакалавр)	Семестри	
		5-й	5-й
Лекції			
16 год.		6 год.	
Практичні			
18 год.		4 год.	
Самостійна робота			
56 год.		80 год.	
Вид контролю			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2		поточний, підсумковий (екзамен)	поточний, підсумковий (екзамен)

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 32 % до 68 %;

для заочної форми навчання – 12% до 88%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Література німецькомовних країн» є ознайомлення здобувачів з особливостями зародження, становлення та розвитку німецькомовної художньої літератури; повідомлення про її суспільне, ідейно-моральне та естетичне значення як у культурі німецькомовних країн, так і в межах всесвітньої літератури і культури.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Література німецькомовних країн» є такі:

- створити у студентів теоретичну базу знань, яка, спираючись на раніш отримані знання з історії німецької мови, зарубіжної літератури тощо, розкриває головні принципи процесу викладання літератури у школі та зумовлює формування уявлення про специфіку і роль літератури в розвитку світогляду учнів;
- висвітлити головні події в історії німецькомовної літератури, ознайомити з найвидатнішими її представниками різних епох та напрямків;
- сформувати у студентів аналітичне ставлення до літератури взагалі та літератури Німеччини зокрема, розвивати навички аналізу та літературно-критичної оцінки літературно-художнього твору.

Курс «Література німецькомовних країн» спрямований на формування у студентів таких професійних **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1** Здатність використовувати знання з іноземної мови усно та письмово в професійній діяльності.
- ЗК2** Здатність навчатися та самонавчатися, продовжувати навчання із значним ступенем автономії.
- ЗК3** Здатність до усного та письмового спілкування українською мовою з професійних питань.
- ЗК5** Здатність знаходити, інтерпретувати та застосовувати інформацію з різних джерел.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК6.** Здатність до перенесення лінгвістичних знань і навчально-практичного досвіду в процес навчання іноземної мови, до розвитку мовної уваги та виявлення подібностей і відмінностей у різних мовах.
- ФК11.** Володіння німецькою мовою на рівні не нижче С1, дотримання сучасних мовних норм, опанування різних видів мовленнєвої діяльності, формування мотиваційного контексту для продуктивного вивчення німецької мови, утвердження ролі німецької мови як засобу міжкультурної комунікації.
- ФК12.** Здатність адекватно використовувати мовленнєві одиниці, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.
- ФК13.** Здатність до навчання німецької мови на підставі особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів, до виконання ролі агента змін в системі загальної середньої освіти (донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації), знання дидактичних і лінгводидактичних засад їхньої реалізації в освітньому процесі закладах загальної середньої освіти та здатність до виконання ролі тьютора, едвайсера, коуча, фасилітатора у навчанні іноземної мови.
- ФК14.** Здатність орієнтуватися в літературному процесі (від давнини до сучасності) країн, мова яких вивчається, та використовувати знання з літератури для формування національної свідомості, культурного кругогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН4.** Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти реального освітнього процесу та використовувати їх для планування, організації та реалізації прикладного мікродослідження з методики навчання іноземної мови та психолого-педагогічних дисциплін, презентувати його результати.
- ПРН5.** Володіти різними видами аналізу художнього твору (у т.ч. елементами прагматичного аналізу художнього дискурсу), визначати жанрово-стильову своєрідність тексту, місце в

літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, екстралінгвальним та культурно-національним контекстом, значення для національної та світової культури.

ПРН8. Демонструвати вміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері дисциплін загальної та професійної підготовки при розв'язанні практичних соціально-професійних та лінгводидактичних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Література середньовіччя, Гуманізму та Реформації.

1. Література раннього середньовіччя. Лицарсько-придворна література. Міннезанг.
2. Література Гуманізму. Реформація у Німеччині.

Змістовий модуль 2. Література бароко.

1. Епоха бароко у Німеччині. Лірика бароко.
2. Німецька драма у епоху бароко. Романи епохи бароко.

Змістовий модуль 3. Німецька література у період Просвітництва та класицизму.

1. Література епохи Просвітництва. Рух «Буря і натиск», його особливості.
2. Й. В. Гьоте. Ф. Шиллер.

Модуль 2.

Змістовий модуль 4. Література ХІХ ст.

1. Романтизм. Література бідермайєру.
2. «Молода Німеччина». Поетичний реалізм.

Змістовий модуль 5. Література ХХ – ХХІ ст.

1. Німецька література на зламі століть. Модернізм. Література Веймарської республіки. Творчість письменників у екзилі.
2. Література післявоєнного періоду. Постмодернізм.

Змістовий модуль 6. Австрійська та швейцарська література.

1. Поняття «австрійська література». Найяскравіші представники австрійської літератури.
2. Поняття «швейцарська література». Найяскравіші представники швейцарської літератури.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Literatur des Mittelalters. Humanismus und Reformation.												
Mittelaltersliteratur.	9	2	2			5	8					8

Humanismus. Reformation.	9	2	2			5	8					8
Змістовий модуль 2. Literatur des Barocks												
Literatur des Barock.	9	2	2			5	8					8
Змістовий модуль 3. Literatur der Aufklärung. Klassik.												
Aufklärung. Sturm und Drang.	9	2	2			5	12	2	2			8
Klassik.	9	2	2			5	8					8
Всього	45	10	10			25	44	2	2			40
Модуль 2.												
Змістовий модуль 4. Literatur des XIX. Jahrhunderts												
Romantik. Biedermeier. Poetischer Realismus.	11	2	2			7	12	2				10
Змістовий модуль 5. Literatur der Jahrhundertwende. Literatur des XX. Jahrhunderts												
Modernismus. Exilliteratur.	11	2	2			7	12	2				10
Змістовий модуль 6. Österreichische und schweizerische Literatur												
Österreichische Literatur. Schweizerische Literatur.	13	2	4			7	12		2			10
Всього	35	6	8			21	36	4	2			30
Модуль 3.												
Die Individuelle Aufgabe.	10					10	10					10
Всього	10					10	10					10
Усього годин	90	16	18			56	90	6	4			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Deutsche Literatur von ihren Anfängen bis zum Mittelalter.	2
2.	Deutscher Humanismus. Die wichtigsten Autoren und Hauptgattungen der Epoche des Humanismus und Reformation.	2
3.	Deutsche Literatur in Epoche des Barock.	2
4.	Aufklärung. Epoche des Sturm und Drang als Folge der Aufklärung. Klassik.	2
5.	Romantik. Erzählen im Biedermeier. Die Rolle der Literatur in der Epoche des Jungen Deutschland. Themen und Motive in den Werken der Autoren des Poetischen Realismus.	2
6.	Literatur der Jahrhundertwende. Deutsche Literatur im Exil. Autoren und ihre Werke.	2
7.	Österreichische Literatur.	2
8.	Schweizerische Literatur.	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до семінарів, а також самостійне опрацювання додаткового навчального матеріалу до окремих тем у вільний від занять час. Перевірка завдань здійснюється на семінарських заняттях.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден.	зао.
1	Ознайомитися з текстом та визначити ідейно-тематичний зміст твору „Пісня про Нібелунгів”. Занотувати в читацький щоденник дані про прочитаний твір.	7	12
2	Ознайомитися з текстом та визначити ідейно-тематичний зміст твору „Пригоди Сімпліція Сімпліціссімуса” Г.Гримальсгаузена. Занотувати в читацький щоденник дані про прочитаний твір.	7	12
3	Ознайомитися з текстами та визначити ідейно-тематичний зміст творів: „Іфігенія Таврійська”, „Фауст” Й.В.Гете, „Розбійники”, „Підступність і кохання” Ф.Шіллера. Занотувати в читацький щоденник дані про прочитаний твір.	8	12
4	Ознайомитися з текстами та визначити ідейно-тематичний зміст творів: „Імензее” Т.Шторма, „Еффі Бріст”, Т.Фонтане. Занотувати в читацький щоденник дані про прочитані твори.	8	12
5	Ознайомитися з текстами та визначити ідейно-тематичний зміст творів: „Будденброки”, „Лотта у Веймарі”, „Тоніо Крегер” Т.Манна, „Професор Унрат”, „Вірнопідданий”, ділогія про короля Генріха IV Г.Манна, „Степовий вовк” Г.Гессе, „Матінка Кураж та її діти”, „Життя Галілея”, збірка віршів „Домашній псалтир” Б.Брехта. Занотувати в читацький щоденник дані про прочитані твори.	8	12
6	Ознайомитися з текстами та визначити ідейно-тематичний зміст творів: „Зелений Генріх“ Г. Келлера, „Процес”, „Америка” Ф.Кафки. Занотувати в читацький щоденник дані про прочитані твори.	8	10
7	Індивідуальне завдання	10	10
	Разом	56	80

7. Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення у формі реферату або презентації про творчість сучасних німецькомовних письменників:

1. Thomas Brussig
2. Dietmar Dath
3. Daniel Kehlmann
4. Wolfgang Herrndorf
5. Martin Mosebach
6. Ulrich Peltzer
7. Ralf Rothmann
8. Bernhard Schlink
9. Ingo Schulze
10. Uwe Tellkamp
11. Uwe Timm

12. Lukas Bärfuss
13. Juli Zeh
14. Albert Ostermaier
15. Moritz Rinke
16. Roland Schimmelpfennig
17. İhsan Acar
18. Mustafa Acar
19. Miraz Bezar
20. Thomas Bernhard
21. Peter Handke
22. Josef Winkler
23. Friederike Mayröcker
24. Gerhard Amanshauser
25. Werner Kofler
26. Wolf Haas
27. Paulus Hochgatterer
28. Josef Haslinger
29. Kurt Palm
30. Ernst Hackl

Реферат обсягом 6–10 сторінок друкованого тексту формату А-4 або відеопрезентацію (10-20 слайдів) на одну із запропонованих тем здобувач презентує перед групою на відповідному занятті.

Реферат повинен містити такі структурні елементи як вступна частина, в якій зазначається проблематика та термінологічний апарат до теми, основна частина (виклад матеріалу по темі та надання ілюстративних прикладів), висновки та список використаної літератури. Реферат виконується німецькою мовою.

Відеопрезентація виконується у довільній формі (формат PowerPoint) з обов'язковим наданням відповідних ключових подій з життя та творчості письменника, викладених у лаконічній формі, та наданням ілюстративних прикладів, що вдало підтверджують положення по темі. Оцінюватиметься також творчий підхід та естетичність відеоподання матеріалу.

Оцінювання ІНДЗ

Оцінка «відмінно» (9 – 10 балів) виставляється, якщо виконане завдання має логічну і послідовну структуру, містить всі необхідні її елементи, має ґрунтовний зміст та високий рівень оформлення. Студент демонструє високий рівень самостійності дослідження та під час презентації результатів. Завдання дослідження виконані, що успішно продемонстровано у виступі. Недоліків немає.

Оцінка «добре» (6 – 8 балів) виставляється, якщо виконане завдання має достатньо високий рівень змістовності та оформлення. Помічені недоліки суттєво не впливають на рівень роботи і стосуються ступеня самостійності дослідження студента, недостатньо широкого спектру проаналізованих і використаних джерел, певної невпевненості під час висвітлення результатів тощо.

Оцінка «задовільно» (3 – 5 балів) виставляється, якщо виконане завдання в цілому відповідає вимогам до оформлення та змісту, але містить суттєві недоліки у викладі матеріалу, оформленні структурних компонентів, поданні загальних результатів. Оцінки «задовільно» заслуговують роботи, для яких характерний високий рівень репродуктивності та які не мають потрібних ознак самостійного дослідження.

Оцінка «незадовільно» (0 – 2 балів) виставляється, якщо окрім перерахованих вище недоліків, виконані завдання з цією оцінкою мають суттєві недоліки, які є критичними по відношенню до змісту, структури та оформлення і порушують чинні вимоги. Студент не володіє потрібною інформацією.

8. Методи навчання:

- проблемний виклад матеріалу;
- пояснення;
- метод спостереження й аналізу мовних фактів;
- організація самостійного пошуку матеріалу;
- робота з науковою літературою;
- підготовка до дискусії;
- використання мультимедійних і комп'ютерних технологій.

9. Методи контролю

Поточний контроль:

- поточне опитування;
- виконання практичних завдань;
- виконання коротких тестів;
- аналіз виконаних завдань у контексті тематики та проблематики семінарів.

Підсумковий контроль передбачає оцінювання результатів заліку.

10. Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Stellen Sie die literarische Periodisierung von Mittelalter dar.
2. Nennen Sie die Kennzeichnungsmomente der Epoche von Mittelalter.
3. Stellen Sie die mittelalterlichen Werke – Epos, Lyrik und Ritterroman dar.
4. Renaissance und Humanismus – erklären Sie Tendenzen und Merkmale von diesen Epochen.
5. Was wissen Sie über Autoren von Renaissance und Humanismus und ihre Werke?
6. Erzählen Sie über Erasmus von Rotterdam: sein Leben und seine Werke.
7. Erzählen Sie über Ulrich von Hutten: Präsentieren Sie sein Lebensweg und seine Werke.
8. Stellen Sie die Historische Hintergrund und Merkmale von Barock dar
9. Präsentieren Sie die barocke Malerei und Musik und Lyrik, den barocken Roman, das barocke Drama und das barocke Dichtungsverständnis.
10. Stellen Sie den historischen Hintergrund der Epoche der Aufklärung dar.
11. Bestimmen Sie die Kennzeichnungsmomente der Epoche der Aufklärung.
12. Präsentieren Sie Schlüsselbegriffe von der Epoche der Aufklärung.
13. Was wissen Sie über Lessings Kritik an Gottsched und Lessings Dramen?
14. Erzählen Sie über Nathan der Weise und seine Werke.
15. Erzählen Sie über die Fabeldichtung der Aufklärung. Präsentieren Sie Lessings Fabel als Instrumente der Aufklärung.
16. Stellen Sie den geistergeschichtlichen Hintergrund von Sturm und Drang. Erzählen Sie über Tendenzen und Merkmale von dieser Epoche.
17. Erklären Sie Schlüsselbegriffe der Epoche der Aufklärung und stellen Sie bekannte Autoren der Epoche (Jacob Lenz, Friedrich Schiller) dar.
18. Beschreiben Sie die Besonderheiten der Lyrik des Sturms und Drangs, besonders Gothes Lyrik.
19. Stellen Sie die Epoche der Klassik dar. Welche Tendenzen und Merkmale sind für diese Periode typisch?
20. Erklären Sie Schlüsselbegriffe der Epoche der Klassik: die klassische Lyrik, das klassische Drama (Iphigenie aus Taurus).
21. Präsentieren Sie die allgemeine Charakteristik der Epoche der Romantik_ ihre Tendenzen und Merkmale.
22. Erklären Sie Schlüsselbegriffe der Epoche der Romantik: die Poetisierung des Lebens, die Grundmotive der romantischen Dichtung, die Perioden der Romantik.

23. Was wissen Sie über Periode „ Biedermeier: Das junge Deutschland“? Erklären Sie historischen und geistergeschichtlichen Hintergrund der Epoche, ihre Tendenzen und Merkmale.
24. Was wissen Sie über Periode „ Vormärz: Das junge Deutschland“? Erklären Sie historischen und geistergeschichtlichen Hintergrund der Epoche, ihre Tendenzen und Merkmale.
25. Erklären Sie Schlüsselbegriffe der Epoche des jungen Deutschlands: parteiische und politische Literatur, die Politisierung der Lyrik.
26. Erzählen Sie über Heinrich Heine – einen Emigrant zwischen allen Stühlen.
27. Erklären Sie historischen und geistergeschichtlichen Hintergrund der Epoche des Realismus, ihre Tendenzen und Merkmale.
28. Erklären Sie historischen und geistergeschichtlichen Hintergrund der Epoche des Expressionismus, ihre Tendenzen und Merkmale. 3
29. Stellen Sie Literatur als verklärtes Abbild der Realität. Bestimmen Sie formale Erzählungsprinzipien der Literatur des Realismus. Beschreiben Sie den resignativen Grundton des poetischen Realismus.
30. Berichten Sie über Tendenzen und Merkmale der literarischen Entwicklung zwischen 1918 und 1945 und Literatur in der Weimarer Republik.
31. Berichten Sie über Werken von Franz Kafka und seine Parabelhafte Darstellungen der Hilfslosigkeit des Menschen.
32. Was können Sie zur Situation der Literatur im Faschismus berichten? Erzählen Sie über Autoren, die den Freitod wählten.
33. Berichten Sie über Tendenzen und Merkmale und Phasen der literarischen Entwicklung der Gegenwartsliteratur.
34. Berichten Sie über die Phasen der literarischen Entwicklung in der Ex-DDR und stellen Sie die Werke dieser Epoche dar.
35. Präsentieren Sie die deutsche Literatur nach dem Mauerfall.
36. Berichten Sie über die unmittelbare Nachkriegsliteratur und Vergangenheitsbewältigung und Gegenwartskritik der Literatur (Günter Grass, Bernard Schlink, Heinrich Böll u.a.).
37. Berichten Sie über Katastrophenbewusstsein und Fortschrittskritik in den Tragikomödien Friedrich Dürrenmatts.
38. Was wissen Sie über die Tendenzen der Lyrik in der Gegenwartsliteratur?

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Результати практичних занять та самостійної роботи								
Модуль 1			Модуль 2			Інд. з.	Тест	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 1	Т 2	Т 3	10	30	100
10	10	10	10	10	10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою за результатами поточного та підсумкового контролю
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	

67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичні розробки, конспект лекцій і перелік рекомендованих джерел.

13. Рекомендована література

Основна література

1. Мізін К. І. Історія німецької літератури (від початків до сьогодення) : навчальний посібник для студентів-германістів (нім.). Вінниця: НОВА КНИГА, 2006. 336 с.
2. Шалагінов Б. Б. Класики і романтики: штудії з історії нім. л-ри XVIII – XIX ст. К. : Києво-Могилян. акад., 2013. 439 с.
3. Fiskova S. Geschichte der deutschen Literatur in Perioden, Entwicklungsrichtungen. Ideen. Namen: Methodisches Handbuch. Львів: ПАІС, 2003. 340 с.

Додаткова література

1. Волощук Є. Чарівна флейта Модерну. Духовно-естетичні тенденції німецькомовної модерністської літератури ХХ ст. у ліриці Р. М. Рільке, прозі Т. Манна, драматургії М. Фріша: монографія. К. : ВД Дмитра Бурого, 2008. 528 с
2. Леонова Е. А. Немецкая литература ХХ века. Германия, Австрия, Швейцария: учеб. пособие. М. : Флинта ; Наука, 2012. 360 с.
3. Пронин В. А. История немецкой литературы : учеб. пособие. М.: Университетская книга, 2007. 384 с.
4. Шалагінов Б. Зарубіжна література від античності до початку ХІХ ст. : іст.-естет. нарис. К. : Києво-Могилянська академія, 2007. 360 с.
5. Шалагінов Б. Романтичний словник. До історії понять і термінів раннього німецького романтизму. К.: [НаУКМА], 2010. 138 с.
6. Шахова К. О. П'ять німецьких лауреатів Нобелівської премії з літератури. Посібник. К. : Юніверс, 2001. 208 с.
7. Balzer B., Martens V. Deutsche Literatur in Schlaglichtern. Mannheim-Wien-Zürich : Meyers Lexikonverlag, 1990. 516 S.
8. Beutin W. Deutsche Literaturgeschichte: von den Anfängen bis zur Gegenwart. Stuttgart: Metzler, 2008. 721 S.
9. Brauneck M. Autorenlexikon deutschsprachiger Literatur des 20. Jahrhunderts. Reinbek bei Hamburg : Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH, 1995. 928 S.
10. Brenner J. P. Neue deutsche Literaturgeschichte: vom «Ackermann» zu Günter Grass. Tübingen: de Gruyter, 2011. 452 S.
11. Rotzer H.G. Geschichte der deutschen Literatur. 2., veränderte und erweiterte Auflage. Bamberg: CC Buchners Verlag, 2010. 513 S.

14. Інформаційні ресурси

<http://gutenberg.spiegel.de/buch/2550/1>
<http://projekt.gutenberg.de/>

<http://www.deutschedichter.de/>

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/>

<http://www.literaturportal.de/literaturkalender.php>